

THE NIGHT SEDER BAIS MEDRASH

TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

Series booklet

לפני עור

ויקרא פרק יט, יד

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לב עמוד א

תוספות מסכת קידושין דף לב עמוד א

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף לב עמוד א

משנה מסכת עבודה זרה פרק א

גמרא עבודה זרה ו'

ר"ן על הרי"ף מסכת עבודה זרה דף א עמוד ב

בית הבחירה למאירי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד א

דרכי משה קנ"א

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא, ש"ך,

דגול מרובה

גיטין ס"א, משנה, רש"י ותוס. 'משאלת'

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן עב

נטילת ידים וברכות

טור אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון

סימן קסט

בית יוסף אורח חיים סימן קסט

ב"ח אורח חיים סימן קסט

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת

המזון סימן קסט

מגן אברהם סימן קסט ס"ק ו

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן קסט ס"ק ו

ט"ז אורח חיים סימן קסט ס"ק ג

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן קסט ס"ק ג

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צט

תשובות והנהגות כרך א סימן שנח

עבודה זרה י"ג ע"ב- לפני דלפני

תרומת הדשן ח"ב כ"ז

ב"ח יורה דעה סימן קלט

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנא

שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן יד

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה

לז"נ לוי בן דוד שלמה

לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

משנה שביעית פרק ה

משנה ו- אלו כלים שאין האומן רשאי למכרם בשביעית מחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר אבל מוכר הוא מגל יד ומגל קציר ועגלה וכל כליה זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאסור ולהתר מותר:

משנה ז- היוצר מוכר חמש כדי שמן וחמשה עשר כדי יין שכן דרכו להביא מן ההפקר ואם הביא יותר מכאן מותר ומוכר לעובדי כוכבים בארץ ולישראל בחוצה לארץ:

משנה ח- בית שמאי אומרים לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שהוא יכול לשחטה מוכר לו פירות אפילו בשעת הזרע ומשאיל לו סאתו אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן ופורט לו מעות אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים וכולן בפירוש אסורין:

משנה ט- משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה ורחיים ותנור אבל לא תבור ולא תטחן עמה אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה אבל משתטיל המים לא תגע אצלה שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום ומחזיקין ידי נכרים בשביעית אבל לא ידי ישראל ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום:

גיטין ס"ב ע"א משנה, תוס.

משאלת אשה לחברתה כו'. כפיפא מפרש דקתני מתני' ^ט מפני דרכי שלום וקשה לר"ת ומיפוק ליה דהוה שרי משום דליכא למיתלי בתצוה של היתר כדאשכחן במסכת שביעית בפ"ה (מ"א) ז"ש אומרים לא ימכור לו פרה חורשת שביעית וב"ה מתירין מפני שיכול לשחטה עוד תנן התם (גו"ש מ"ו) אלו כלים שאין האומן רשאי למוכרם בשביעית מחרישה וכלי העול כו' זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה ^א אסור לאסור ולהתר מותר וליכא למימר דהתם נמי לא שרי אלא מפני דרכי שלום דמכר לא שייך דרכי שלום ועוד דקא דייק בפ"ק דמסכת ע"ז (דף טו:) מניה מצית הלל דשרי למכור פרה לעובד כוכבים דאימר לשחיטה זכנה ואפילו שייך דרכי שלום כמוכר לישראל משום דנראה כחשדו כשאינו רוצה למכור לו כמוכר לעובד כוכבים לא שייך כלל דרכי שלום ועוד דעל כרחק התם לאו משום דרכי שלום הוא מדלג תני להו הכא ואומר ר"ת דהכא צידוע שאין לה אלא פירות שביעית הלכך אי לאו משום דרכי שלום הוה אסור וצמכר דלא שייך דרכי שלום אסור היכא דליכא למיתלי וכן משמע בירושלמי ^ב דקאמר אי אומר נפה לספור זה מעו' כברה לכבר זו חול ריחים לטחון זו סמנין תנור לטמון זו אויזין של פשתן משמע דמיידי דאין לו תצוה של היתר למיתלי זה וההיא דירושלמי לא הוה תליה גמורה כפרה לשחיטה דא"כ צלא דרכי שלום נמי הוה שרי

שחתתיו וכו': *תנא אם ליקט ונתן ביד ה"ז גזל גמור רב כהנא הוה קאזיל להוציל חזיה להוה גברא דהוה שדי אופיי וקא נתן תמרי אזל קא מנקיט ואכיל א"ל חזי מר ^א דבידאי שדיתניהו א"ל מאתריה דר' יאשיה אתה קרי עליה ^ב וצדיק יסוד עולם: אין ממחין ביד עניי נכרים בלקט בשכחה ובפאה מפני דרכי שלום: ת"ר ^ג מפרנסים עניי נכרים ^ד עם עניי ישראל ומבקרין חולי נכרים עם חולי ישראל דוקברין מתי נכרים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום: **מתני'** ^ה משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה ורחיים ותנור אבל לא תבור ולא תטחן עמה ^ו אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה ובוררת ^ז וטוחנת ומרקדת עמה אבל משתטיל את המים לא תגע עמה לפי שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום ^ח ומחזיקין ידי נכרים בשביעית אבל לא ידי ישראל ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום: **גמ'** מאי שנא רישא ומ"ש סיפא אמר אביי ^א רוב עמי הארץ מעשרין הן רבא אמר הכא בעם הארץ דר"מ וטומאה וטהרה דרבנן ^ב דתניא ^ג איזהו ע"ה כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר"מ וחכ"א כל שאינו מעשר פירותיו והא מודקתני סיפא משתטיל את המים לא תגע עמה מכלל דרישא לאו בטומאה וטהרה עסקינן רישא וסיפא בטומאה וטהרה ורישא בטומאת חולין וסיפא בטומאת חלה ורמינהו מוחזין

הוה: מאתריה דר' יאשיה אתה. לפיכך אתה נקי צדיקן לפי שהוא דורש לרצם ומודיען: עם מתי ישראל. לא נקצרי ישראל אלא מתעסקין בהם אם מלאים הרוגים עם ישראל: **מתני'** ע"ה השביעית. לשמור פירות שביעית ולהנניעם מן הצעור ואילך: לא תבור ולא תטחון עמה. לסייעה מפני שאסור לסייע צדיקים ידי עובדי עבירה בשעת העבירה: ובוררת וטוחנת כו'. נגמרה פריך אמאי הרי חשודה על המעשרות: זמן שהיא טומאה כו' לא גרסינן וצריכתא גרסינן לה בגמ' ^א: אבל משתטיל את המים לא תגע. לפי שמטיל מים הטהרה לחלה וקא מיטמאה מחמת כלים טמאים וזו מסייעתה לגלגל ואסור לגרום טומאה לחלה: וכולן לא אמרו. שהתירו להשליט כלים ולסייעם צלא שעת עבירה עמה אלא מפני דרכי שלום: ומחזיקין ידי נכרים. הכא ^ב משמע מסייעין ממש: ושואלין בשלומן. כל הימים ואע"פ שמתיל על הנכרי שם שמים שהשלוש שמו של הקב"ה: **גמ'** מאי שנא רישא. דקתני לא תבור שמסייעת ידי עובדי עבירה שביעית: ומאי שנא סיפא. דקתני ובוררת וטוחנת והלא מסייעת ידי עובדי עבירה טבל: רוב עמי הארץ מעשרין הן. הלכך חשש דרבנן צעלמא היא ומפני דרכי שלום מותר לסייען אצל חשודה על השביעית משמע דמוחק לן זה שחשודה: רבא אמר. לעולם כמחלה על מחלה (דמי) ^ג מקפיקין

להו ואסור לסייען הואיל דאורייתא היא ומתני' צמחוק לעשר קאמר ועם הארץ דר"מ הוא שחשוד לכול פירות צמחמה והך טומאה וטהרה דרבנן היא דמורה לא זהירה לכול צמחמה אלא תרומה וקדשים צלד הלכך לאו אסורא דאורייתא היא

כמו צמחוק וא"ת לפירוש ר"ת מאי פריך צמח' מ"ש רישא ומ"ש סיפא כיון דצדאי צפירות שביעית איירי וי"ל דקצרי הש"ס דאחמור רבנן צמחמה החשודים כאלו הוה צדאי טבל דאוקמיה אחוקה: **ריחים** ותנור. ובאשת עם הארץ לא תנא תנור תלמוד בבלי ע"פ הדר"ק עמוד מס 133 כ גיטין תלמוד בבלי הדר"ק ע"י תכנת אוצר החכמה

חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף סא עמוד א

מתני' משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה וכו'. מפורש בירושלמי בפרק זה ובפ"ד של מס' שביעית ר' זעירא בעי קומי ר' מונא מתני' בסתם הא במפרש לא, א"ל וסתמו לאו כפירושו הוא, אני אומר נפה לספור בה מעות כברה לכבור בה חול רחיים לטחון בהן סמנים תנור לטמון בהם אונין של פשתן, ולפי זה לא קשיא הא דתניא בפ"ק דע"ז לא ימכור לו פרה החורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שיכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך אלמא אי ליכא למיתלי אסור, וא"ת א"כ למה שנינו וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום והא אף במכירה מותר בכל מקום שיש לתלות, איכא למימר משום שאלמלא מפני דרכי שלום לא היה לו להכניס עצמו לבית הספק ולהשאיל לו שאינו נהנה בכך כלום אבל במכירה לצורך עצמו התירו, והיינו דקתני סיפא אשת חבר משאלת לאשת ע"ה נפה וכברה ולא קתני רחיים ותנור, משום דרישא קמ"ל דאיכא למיתלי בסמנים ואונין אבל סיפא לא איצטרך

חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

ואסיקנא דאסור למכור לו ולא אמרינן לישראל מזבין, ואף על גב דלעיל תלינן לקולא בשחיטה, התם משום דכל היכא דבעי ליה לשחיטה הכי עדיף ליה, אבל הכא מאי מרוח בין ישראל לגוי דניתלי בהכי כיון דחשוד ומוחזק למכור לגוי, וליכא למימר דהכא נמי נתלי לקולא דילמא האי ישראל לנפשיה בעי לה ולא ימכרנה או שמא ימכרנה לישראל, דהא כיון דתגר הוא אינו מחזיקה לעצמו ולישראל נמי לא מזבנה דכיון דחשוד הוא למכור לגוי ולא שני ליה בין ישראל לגוי אמאי מזבין לה לישראל טפי מגוי כיון דלית ליה הנאה במילתא, דאילו באידך דלעיל דתלינן לקולא משום דאפשר דאית ליה הנאה בשחיטה טפי, וכן בכולם

חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית. תמיה לי מילתא מאי קאמר אדרבה נהי דהתם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית איכא איסורא אחרינא והיינו איסורא דלפני עור, והא חמיר שהוא איסור שבגופו טפי מאיסורא דהכא שאינו בגופו, ומסתברא לי דהכי קאמר דהתם כיון דליכא אלא לאו דלפני עור אין לאו דלפני עור אלא כשנותנו למי שיעשה בו עבירה ודאי, ורבנן אסרו אפילו סתמו היכא שיש רגלים לדבר לחוש שיעבור בו זה עבירה ועשו סתמו כפירוש, וכל היכא דאיכא למיתלי לקולא דלאו לעבירה בעי ליה אוקמוה רבנן אדינא והתירוהו, אבל הכא שהוא מזהר מן התורה על שביתת בהמתו כל היכא דאיכא חשש מלאכה חיישין ואסרו רבנן ולא תלינן לקולא, והיינו דאחמור ביה רבנן לאסור מכירה אטו שכירות, שתחילת איסורו מן התורה בבהמתו (אבל) [אפילו] מן הספק הוא, שיש לו ליהזר שמירה מעולה בבהמתו שלא לעשות מלאכה אפילו על ידי אחרים ואפילו בשנטלו ממנו למידי דהיתירא כמו שהוא מזהר על עצמו

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן עב

בענין מסחר הקייטערינג שעל הרבה חתונות מתנהגים שלא כשורה אם יש איסור מסייע ידי עוברי עברה. כ"ג טבת תשי"ח. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ר בן ציון ראקאווי שליט"א ר"מ בלאנדאן

בדבר אם מותר לעשות מסחר הכנת חתונות שהוא להשכיר האולם ולעשות הסעודה וכדומה שנקרא קייטערינג בלע"ז באשר שבהרבה חתונות מתנהגים שלא כשורה ברקידות אנשים ונשים שהוא דבר עבירה וכדומה אם יש בזה משום לפני עור או מסייע ידי עוברי עבירה. הנה כיון שבעיר גדולה כלאנדאן שיש הרבה אולמות להשכיר ויכולים בנקל להשיג אולם אחר ליכא לפני עור מדאורייתא כדאיתא בע"ז דף ו' וכן פסקו כל הפוסקים. אך הנידון הוא משום שיש לחוש לשיטת התוס' והרא"ש שבת דף ג' והר"ן שם דסברי דאיסור מדרבנן מיהא איכא מטעם שהרי חייב להפרישו מאיסור ואיך יסייענו בדבר עבירה

אבל עיין בש"ך יו"ד סי' קנ"א סק"ו שמחדש דכיון שהוא משום שיש חיוב להפרישו מאיסור, מותר לישראל מומר שאינו חייב להפרישו ובזה איירו התוס' והמרדכי בע"ז שם שמתירין והתוס' והגמ"ר = והגהות מרדכי = שבת שאסרי הוא בישראל כשר שחייב להפרישו. ופי' בדגמ"ר כוונת הש"ך דלא דוקא במומר אלא דאף בסתם ישראל אין מצווין להפרישו אלא בעובר בשוגג אבל כשעובר במזיד על איזו עבירה אפילו אינו מומר אין ישראל אחר מצוה להפרישו עיין שם. והוא מוכרח דאל"כ גם למומר אין מקום להתיר דגם מומר הא חייב באיסורין ואיזה מקור יש להש"ך שלענין חיוב הפרשה מאיסור לא יהיה במומר, ולכן צריך לומר כפירוש הדגמ"ר דכוונתו לכל עושה במזיד שסובר דכיון דמה שמחוייבין להפרישו כתב הרא"ש שהוא ממה שאף לקטן אוכל נבלות מצווין להפריש לכן הוא רק כקטן שהוא כשוגג ולא כשהוא במזיד.

עכ"פ להש"ך והדגמ"ר אין בזה איסור מסייע ידי עוברי עבירה. אבל המג"א סי' שמ"ז סק"ד פליג עליה ואוסר לסייע לישראל מומר אבל בכאן נראה דגם להמג"א אין לאסור דהא ודאי כשלא ישכיר זה את האולם למי שירקדו בעבירה ישכרו לעשות החתונה אצל אחרים ואף אצל החשודים בעיני כשרות המאכלים ונמצא שאדרבה במה שמשכיר להם את האולם שלו מונעם מעבירה דמאכלות אסורות ולעבירה זו דרקוד הא לא מסייעם בעצם כלום שגם בלא סיועו הרי יעברו ולכן אף להמג"א אין לאסור

וגם מסתבר דלא אסרו משום מסייע ידי עובדי עבירה כשליכא איסור לפני עור אלא בנותן לו דבר שיעשה בו רק מעשה העבירה אבל בדבר שהעיקר הוא למעשה היתר כגון שכירת האולם שהוא לעשות בו החתונה והסעודה רק שיעשה שם גם מעשה עבירה דרקודים אין להחשיב שהשכירות הוא ע"ז ולאסור, דאל"כ היה לן לאסור מלמכור כל כלי לעובדי עבירה כגון קדרות לבשל משום דיבשל בהו גם בשבת וגם מאכלות אסורות אלא הוא משום דכיון דעיקר הדבר אינו לאיסורין לא אסרו בזה משום מסייע כשליכא איסור דלפני עור

והנה אף בליכא במקום אחר נמי אינו ברור לאסור בכה"ג שהוא דבר שאינו מיוחד תשמישו רק לעבירה ויותר נוטה שאין בזה משום לפ"ע ומסייע ומותר. וראיה קצת משביעית פ"ה מ"ו דתנן זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאיסור ולהיתר מותר, אף שכיון שאיירי בחשוד על השביעית כמפורש בכל המפרשים מהא דירושלמי, א"כ הרי ודאי יעשה בהם גם מלאכת איסור ומ"מ מותר. ודין זה הוא אף בלא דרכי שלום כמפורש שם מ"ט מפשיטות הירושלמי. ועיין בפ"י מהר"י בן מלכי צדק שם במ"ח שכתב שיכול לומר לשחיטה מכרתיו לך וכן כתב בסמוך שיכול לומר לאכלה מוכר לו שיכול לומר למאכלך נתתי המעות, שלשון זה משמע שנותן טעם להיתר מפני שתלוי במוכר שהוא מוכר לו לדבר ההיתר שהרי בשביל זה לבד נמי היה מוכר לו ונמצא שאין במעשה של המוכר עשית מעשה מכשול שלא ניתוסף שום מעשה בשביל העבירה שיעשה. ומה שע"ז יוכל לעשות העבירה, הוא רק גרם שיכשיל את עצמו שזה לא נאסר. ולכן במכירת קדרות וכדומה אף שודאי יעשה בהם גם איסורין אין לאסור

ועיין במשנה ראשונה שם שהקשה אמאי מותר בדבר שלאסור והיתר הא הוא ספק דאורייתא. ולמה שכתבתי הוא כודאי שישתמש גם לאיסור וא"כ קשה ביותר ולא מתורץ במה שכתב שלהרמב"ם דספק תורה אין אסור אלא מדרבנן ולא גזרו משום חיי נפש. וצריך לומר דסובר נמי כמהר"י בן מלכי צדק וכדבארתי שנמצא שאם היה ברור שיש אצלו גם היתר היה מותר ודאי, אבל מקשה דהא הוא ספק דשמא אין רוצה לקצור מן ההפקר כלל אלא מן האיסור לבד שאז הוא איסור דאורייתא ונמצא דמצד ספק זה דשמא רוצה לקצור גם מן ההפקר המותר הוי ספק דאורייתא ויש לתרץ להרמב"ם כתירוצו. ומה שתירץ מתחלה דאיירי באיכא אומן עכו"ם שאין הישראל עובר משום לפ"ע דאורייתא אלא מדרבנן שמותר בספק, לא נכון כלל דאיסור זה שאיכא מדרבנן לא הביאו התוס' והרא"ש והר"ן ממתני' אלא מסברא ממה שחייב להפריש מאיסור וא"כ הרי לא מפרשים זה בהמשנה משום דאין לפרש מתני' באוקימתא. אך קושיתו בעצם אינה כלום דהא בע"ז דף כ"א איתא ג"כ הא דאמר אביי אלפני דלפני לא מפקדין והכוונה שם דכולי האי לא חיישינן כמפורש שם ברש"י ותוס' וא"כ צריך לומר שנקט לשון זה משום דממה שדרשינן מקרא דאלפני דלפני לא מפקדין ידעין נמי שכולי האי לא חיישינן היינו שלא חיישינן לספק באיסור דלפני עור ולכן אף להסוברין דספק דאורייתא לחומרא מותר ספק באיסור דלפני עור

.....ונמצא שאף בליכא מקום אחר נמי נוטה יותר שלא היה אסור. וכ"ש כשיש הרבה מקומות שיכולין לשכור שליכא לפ"ע שאין לאסור מצד מסייע לכו"ע כיון שעיקר השכירות הוא למעשה היתר וכ"ש בכה"ג שבמקומות אחרים שישכרו יעבור /שיעברו/ גם על איסורים אחרים דמאכלות אסורות שאין לאסור כלל

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן פ

בדבר בית גדול שנשכר לאפיסעס שהם נכנסים שם בשבת וי"ט והיה שם עלעוועטאר שהתנהג ע"י נכרי ועתה רוצה בעה"ב לשנות העלעוועטאר שכל אחד הנכנס לשם ינהג בעצמו אם רשאי לשנות או שאסור משום שיגרום שיעשו עוד איסור הם בעצמם שהוא חמור מהליכה ע"י מעשה הנכרי. הנה בתחלה קודם שנשכר שלא היה בזה חשש דלפנ"ע שהרי יש גם מקומות אחרים לשכור והיה הנידון רק על איסור מסייע ידי עובדי עבירה, שלהמג"א סימן שמ"ז סק"ד אסור אף לישראל מומר שעובר במזיד לא היה לן לאסור כיון שהעיקר הוא למעשה היתר דהוא להשתמש בו בחול, דאל"כ היה לן לאסור מלמכור כל כלי בשול לעובדי עבירה משום דיבשלו בהן גם בשבת וגם מאכלות אסורות וכן בכל דבר אפשר לעשות בהן דבר איסור. אלא צריך לומר דכיון דעיקר הדבר אינו לאיסורין לא אסרו בזה משום מסייע כשליכא איסור דלפנ"ע כדבארתי זה בספרי אגרות משה על יו"ד סימן ע"ב עיין שם

אבל עתה שכבר מושכרין להם ואינו יכול לסלקם וגם לפניהם הוא טרחא להתפנות למקום אחר ולפעמים הוא גם הפסד מאחר שנקבע האפיס שלהם בכאן, עיין בב"מ דף ק"א, הרי הוא עתה כאין להם מקומות אחרים לשכור שם ונמצא שהנידון הוא באיסור דלפנ"ע שלכאורה היה לן לאסור. אבל עיין בספרי שם שהוכחתי משביעית פ"ה מ"ו דתנן זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאיסור ולהיתר מותר והא איירי שם בחשוד על השביעית כדפירשו כל המפרשים מירושלמי, א"כ הרי ודאי יעשה בהם גם מלאכת איסור וכ"ש בפרה החורשת שרחוק לומר שיקנה פרה חורשת לשחיטה ומ"מ מותר מטעם דפ"י מהר"י בן מלכי צדק שם במ"ח שיכול לומר לשחיטה מכרתיו לך וכן בסמוך בפירות כתב שיכול לומר לאכלה מוכר לו, שהוא מפני שתלוי במוכר שהוא מוכר לו לבד נמי היה מוכר לו ונמצא שאין במעשה של המוכר עשיית מעשה מכשול שלא ניתוסף שום מעשה בשביל העבירה שיעשה הלוקח, ומה שע"ז יוכל הלוקח לעשות העבירה הוא רק גרם שיכשיל את עצמו שזה לא נאסר. ולכן מותר למכור כל דבר שהוא להיתר ככלי בשול וכדומה לעובדי עבירה אף כשליכא חנות אחר בכאן. והארכתי שם לבאר זה. אך כתבתי שם רק שיותר נוטה להיתר ולא החלטתי ממש להיתר והוא משום שלא מצאתי מפורש דין זה אבל מ"מ אם יש בזה הפסד גדול יש לסמוך ע"ז להיתר. ולבד זה איכא שיטת הריטב"א בע"ז דף ו' שמפרש דכל היכא דמצי עביד איסור שלא על ידנו ליתא משום לפנ"ע ואף על פי שאפשר שהוא מרבה באיסור על ידנו עיין שם

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן סב

בדבר אם מותר לדזאבער ליתן קאנטראקטן ליהודי מחלל שבת שגורם שיעבוד בסחורתו בשבת, ואין לומר בזה שיהיה כבתרי עברי דנהרא שהרי עבודה זו לא ישיג במקום אחר ואף שישגי עבודה אצל אחר הא רוצה גם בעבודה זו, ודאי היתר ברור קשה לומר בזה אבל אם נאסור הרי לא ישמעו לנו כי יתבטל הרבה עניני מסחר ונוגע לחיי נפש של הרבה מישראל, מוכרחין לחפש טעמים להיתר. והנה בארתי בספרי אגרות משה חיו"ד סימן ע"ב שמה שמותר למכור כלים שעושין בהם מלאכה שהן כמעט רוב כלים שבעולם גם לעוברי עבירה אף שברור שיבשל בהקדרות גם בשבת וכן במלאכות דכל הכלים, שהוא מכין שאינו מיוחד תשמישו לעבירה דוקא אלא גם להיתר ליכא בזה גם משום לפנ"ע והבאתי משביעית פ"ה מ"ו דתנן כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאיסור ולהיתר מותר, ואיירי שם בחשוד על השביעית כמפורש בכל המפרשים מירוש'. והיתר זה הוא אף בלא דרכי שלום, וכן מותר למכור לחשוד פרה חורשת לב"ה מפני שיכול לשוחטה אף שאין דרך לשחוט פרה הראויה לרדיא כמפורש בירושלמי, וג"כ הוא אף בלא דרכי שלום כדפשיט בירושלמי בספ"ה דשביעית והובא בר"ש, עיין שם בספרי שהארכתי בזה קצת. וגם שם איירי אף באין יכול להשיג במקום אחר שאיכא לפנ"ע, דהא איסור מסייע שאיכא מדרבנן לא הביאו התוס' והרא"ש ממתני' דשביעית, וגם הא איתא שם גם משאיל לו סאתו ושאלה לא שייך שיכול להשיג אצל אחר, וגם להמל"מ פ"ד ממלוה ה"ב הובא בפ"ת סימן ק"ס סק"א דוקא כשיכול להשיג אצל עכו"ם ליכא לפנ"ע שודאי דחוק לאוקמי שיכול לשאול מעכו"ם שגם לקנות דחוק לומר שיכול להשיג מעכו"ם במקום שרוב ישראל כהא דאיירי מתני' בשביעית שהוא בא"י שסתמן היו רוב ישראל, שא"כ חזינן שמותר גם במקום ששייך לפנ"ע דמ"מ מותר למכור ולהשאיל כלים שמיוחדין גם להיתר ולמכור פרה החורשת מצד שיכול לשוחטה שהוא היתר אף שהוא כידוע שיעשו איסור. והיתר זה הוא אף ליתן להקאנטראקטערס באופן שיכול לעשות העבודה גם בימי החול. אבל אף שכתבתי שם רק שאין האיסור ברור ונוטה יותר להיתר אבל אין זה היתר ברור ולא סמכתי ע"ז אלא באיסור דרבנן דמסייע, מ"מ אין למחות באלו המקילין לפרנסתם.

אבל למעשה כשאחד שואל הייתי אומר לו שיתנה עם הקאנטראקטער שיעשה מלאכה שנותן לו רק בימות החול וכשיבטיחנו יכול לסמוך שיקיים מה שהבטיח שאין דרך הקאנטראקטערס וכל מוכרים ושכירים שיעשו נגד דעת הקאסטימער שלהם כי אדרבה דרכם למצא חן בעיניהם כדי שיהיה קאסטימער שלו עוד הרבה זמן. וגם טוב שיתן הקאנטראקט בתחלת השבוע ולא בג' ימים האחרונים שסמוכין לשבת, דהרי מצינו בהפלטת ספינה שבג' הימים נחשב כמתנה לחלל שבת לפי הר"ח ולפי הר"ח, עיין במחצה"ש סימן רמ"ח סק"ג ואין מועיל מה שיפסוק לשבות, ואולי יש לדמות גם זה דכשימסור למחלל שבת בג' ימים קודם השבת הוא כמתנה שיכול גם לעבוד בשבת היפוך מה שהתנה, אף שיש לחלק דהתם הרי אף שיתנה יחללו בודאי והפסיקה לשבות הוא רק להיכר בעלמא לכן הוי מה שמפליג בג' הימים כמתנה ההיפוך, אבל הכא שאדברה קרוב יותר שיקיים התנאי שלא לעבוד בשבת לא הוי בזה שנותן סמוך לשבת כמתנה ההיפוך וכן מסתבר, מ"מ טוב להחמיר אם אפשר ליתן רק בג' ימים הראשונים ולהתנות שלא יעבוד בשבת. וזה מסתבר שיש להתיר אף לבעלי נפש.

ובדבר לשלח סחורה למחללי שבת בע"ש ויו"ט אותה הסחורה שקנו ממנו שבזה לא שייך להתנות עמו שלא יעבוד מאחר דהסחורה היא שלו שקנה, אם הוא באופן שודאי יעבוד בשבת כגון שיודע שאין לו סחורה אחר כפי עבודת היום, ואפילו אינו ברור אלא מצוי שקונה סחורה כשכבר אין לו אסור. אבל אם עושה כרוב הסוחרים ובעלי פעקטערעס שקונין סחורה כשיש להם עוד הרבה סחורה והוא רק חשש בעלמא שמא יצטרך להם בשבת הוי כלפני דלפני שלא נאסר ופירשו רש"י ותוס' בע"ז דף כ"א דסימנא בעלמא הוא כלומר לכולי האי לא חיישינן, אלמא דאין לחוש בלפנ"ע לספק וחשש רחוק. ועיין בספרי אגרות משה סימן ע"ג שכתבתי שעל העתיד אין שייך שלא להסתפק והוא לחומרא גם בלפנ"ע, מ"מ הכא הוא ספק של עתה דאם יש לו הרבה סחורה כפי המצוי הרי ודאי לא יעבוד בסחורה זו. וכל זה הוא בלא התנה שישלח לו דוקא עתה אבל בהתנה דוקא ביום זה הרי מוכיח זה שאין לו וצריך להם עתה לכן יש לאסור. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

שו"ת להורות נתן חלק ג סימן כג

השאלה אם מותר להורות את הדרך לעברייין הנוסע בשבת קודש במכוניתו והוא שואל באיזו דרך לנסוע, האם יש להתיר משום דרכי שלום.

(א) הנה לפעמים יש בזה משום איסור לפני עיור דאורייתא, דאע"ג דהיכי דלא הוי בתרי עברי נהרא ויכול לעשות את האיסור בלעדיו ליכא לפני עיור דאורייתא וכמבואר בש"ס ע"ז (ו ב) ובתוס' וברא"ש שבת (ג א) עיין שם, וממילא אף אם הוא לא יורה לו את הדרך הלא ישאל לאחרים ויאמרו לו ויחלל את השבת בלא"ה ונימא דליכא לפנ"ע דאורייתא - ברם כבר כתב המשנה למלך (פ"ד ממלוה ה"ב) דדוקא בנזיר דהאיסור דלפני עיור לא היה נעשה כלל אם לא היה מושיט זה הכוס ומשו"ה אף אם הושיט אינו עובר, אבל בגוונא שאם זה אינו מכשילו היה ישראל אחר מכשילו ואותו האחר יעבור בלפני עיור, בכה"ג אף הראשון שהכשילו עובר עיין שם, והובא בפתחי תשובה יו"ד (ס"ו ק"ס סק"א). ועיין בזה באורך בברכי יוסף (חו"מ ס"ו ט' אות ג'). וא"כ בנדון דידן אף אם מצויים ישראלים אחרים בשוק שיורו לו את הדרך ונמצא דבלא"ה יחלל שבת, מ"מ כיון דגם הישראלים האחרים יעברו על לפני עיור, ממילא גם הראשון עובר וכסברת המל"מ הנ"ל. ואף שבתשו' זקני הכת"ס ז"ל (חיו"ד ס"ו פ"ג) רצה לדחות דברי המל"מ עיין שם, אך כבר העיר עליו בס' שדה חמד (כללים מע' ו' כלל כ"ו אות ט') מברכ"י הנ"ל שכתב שגדולי אחרונים החזיקו בסברת המל"מ עיין שם. ועוד דמאן יימר שימצא איש אחר שיודע את הדרך שרוצה בה ונמצא דאיהו הוא שמכשילו, וכע"ז כתב המל"מ שם סברא זו לענין מלוה בריבית. ומעתה כשהוא מורה לו את הדרך איכא חששא רבה של לפני עיור דאורייתא, דשמא אם לא ימצא מי שיודעו יסע למקום אחר שהוא דרך קצרה, והרי בנסיעה במכונית איכא חילול שבת דאורייתא בכל רגע של נסיעה שהרי הוא מוסיף להבעיר חומרי שריפה תמיד, וע"י אמירתו שיאריך עליו את הדרך יוסיף לעשות מלאכה דאורייתא בכל רגע. ואין זה ענין לדון ריבוי בשיעורין בשבת אשר דן בו הר"ן בביצה (יז א) אם יש בו איסור דאורייתא עיין שם, דהתם ליכא אלא מעשה בצירה אחד אלא דבמקום שיקצוץ עוקץ שיש בו שתי גרוגרות

קצץ עוקץ של שלש גרוגרות, אבל בנ"ד בכל רגע של נסיעה עושה איסור מבטח חדש, ואולי עוד שארי מלאכות הכרוכות בנסיעה, וממילא כשגורם שיאריך נסיעתו הכשילו לעבור באיסורי דאורייתא רבים.

ב) ואף שאינו מכשילו אלא ע"י דיבור בעלמא, הנה כבר כתב הרמב"ם בפיהמ"ש תרומות (פ"ו מ"ג) וז"ל, והמתעה אותו או מכשילו או מצוה עליו או המסייעו לדבר עבירה בשום פנים ממני הסיוע, ואפילו בדיבורו הקל, הוא נענש מהשי"ת כפי שעושה באותו הסיוע או ההכנה, אבל אינו חייב מלקות מן המזכרים בתורה אבל הוא עובר על הכתוב שאמר עיור לא תתן מכשול אם היה הוא סיבה לעבור העבירה, או עובר על הכתוב שאמר אל תשת ידך עם רשע (שמות כ"ג), אם סייעו לאותו עובר עכ"ל. ועיין עוד בספר המצוות (לאוין רצ"ט) בזה. הרי דגם כשהכשילו ע"י דיבור עובר. ועיין בס' משנה ראשונה (שביעית פ"ה מ"ו) ובס' נתן פריו עמ"ס שביעית שם.

ד) ובאמת יש לחקור כשמכשיל את הרשע באופן שהרשע יוכל לעבור על העבירה כמה פעמים - וכגון בנ"ד שע"י אמירתו יעשה הרשע איסורי דאורייתא הרבה שהרי יעשה מעשה הבערה בכל רגע נסיעתו - אם המכשיל עובר בלפני עיור רק פעם אחת משום שהוא לא עבד אלא מעשה הכשלה אחד בדיבור אחד, או דאזלינן בתר הנכשל וכיון שהוא עבר כמה פעמים ממילא גם המכשיל עובר על כל מעשה איסור שעשה הנכשל וצ"ע. ויש בזה להאריך ולברר אך אין כאן מקומו.

ו) ומלבד זה יפה העיר מע"כ נ"י דבנדון דידן הוי כשואל בשלום עוברי עבירה דאסור וכמבואר בשביעית (פ"ד מ"ג) עכ"ד. ועיין גיטין (סב א) דאף בעכו"ם לא התירו אלא למימרא להו אחזקי בעלמא, ופירש"י שאומרים לעושי מלאכה תחזקנה ידיכם עיין שם, אבל לישראל אף אמירה בעלמא אסור. וכ"כ הרמב"ם (פ"ח משמיטה ה"א וה"ח), ומג"א (ס' שמ"ז סק"ד) עיין שם. ועיין פ"ה הר"י קורקוס (רפ"ח משמיטה) דכל זה למאמר הכתוב ולפני עיור לא תתן מכשול עיין שם. ומכל שכן בנדון דידן שמראה לו מקום איך להוסיף לחלל שבת. ואחז"ל שבת (נד ב) כל מי שאפשר למחות וכו' ואינו מוחה נתפס על ידם, ופירש"י שאפשר לו למחות שמקיימין דבריו עיין שם. וברמב"ם (פ"ו מדעות ה"ז) כתב, הוואה חבירו שחטא מצוה להחזירו למוטב ולהודיעו שהוא חוטא על עצמו במעשיו הרעים שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך עיין שם, וברמ"א או"ח (ס' תר"ח ס"א) כתב שאף אם יודע שאין דבריו נשמעין חייב ביחיד להוכיחו עד שיכנו או יקללנו עיין שם, ומכש"כ שאסור להורות לו דרך איך להוסיף ולחלל שבת, ואדרבה הלא מדינא הרי הוא מחוייב להוכיחו. האמנם בביאור הלכה (ס' תר"ח ס"א) כתב לחדש דמש"כ רמ"א דבדבר המפורש בתורה חייב למחות היינו כשהוא באקראי, אבל אלו שפורקים עול לגמרי כגון מחלל שבת בפרהסיא או אוכל נבלות להכעיס, כבר יצא מכלל עמיתך ואינו מחוייב להוכיחו עיין שם, אולם בזמננו רבים מבין אלה הם בכלל מה שכתב הרמב"ם (פ"ג מה' ממרים ה"ג) שבני התועים ובני בניהם שהדיחו אותם אבותם הרי הוא כתנוק שנשבה וראוי להחזיר בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה עיין שם. ובס' חזון איש (יו"ד ס' ב' אות כ"ח) כתב, דהני נדונין כאנוסין כי אצלנו הוא קודם תוכחה שאין אנו יודעין להוכיח עיין שם.

ז) ומש"כ מע"כ נ"י שיש שרצה להתיר משום איבה - הנה בסוגיא דגיטין (סא א) מבואר דלא התירו משום דרכי שלום אלא כשאנו מסייע בידים ידי עוברי עבירה עיין שם רש"י ד"ה לא תבור ובתוס' ד"ה משאלת, ועיין מג"א (ס' שמ"ז סק"ד), אבל בנ"ד דאיכא משום לפני עיור דאורייתא לא הותר משום דרכי שלום. ואפילו משום איבה דעכו"ם לא התירו איסור דאורייתא, עיין מג"א (ס' ש"ל סק"ה) ובפרמ"ג ומ"ב שם, ובשו"ת חת"ס (יו"ד ס' קל"א) עיין שם.

ח) ובהא סליקנא דבנ"ד אין שום מקום להתיר להורות לו הדרך, אדרבה חייב לנסות להוכיחו אולי הוא מהתנוקות שנשבו ויקבל דבריו, אלא אם הוא מהמומרים לחלל שבת בשאט נפש ואפקרונא דאז פטור להוכיחו וכמש"כ המשנה ברורה הנ"ל. ואף לדעת הש"ך יו"ד (ס' קנ"א סק"ו) דמומר ישראל אינו מצווה להפרישו עיין שם ובדגול מרובה, מ"מ בנ"ד איכא גם לפני עיור דאורייתא דודאי איכא גם בישראל מומר. ועוד דאולי הוא מהתנוקות שנשבו דודאי מצווה להפרישו אף להש"ך. ובלא"ה כבר תמנה על הש"ך ז"ל בזה, עיין בתשו' זקני כתב סופר (יו"ד ס' פ"ג), ובגליון מהרש"א ליו"ד שם, ובתשו' חות יאיר (ס' קפ"ה), ובהגהות הג"ר ברוך פרנקל ז"ל על השו"ע יו"ד שם ואכמ"ל.

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן קלד

בענין מילה בש"ק אצל מחללי שבת בפרהסיא שהם מן הדין כגויים לכל דבריהם - ראיתי מסקנת הפוסקים דמ"מ נמול בשבת בזמנו - אמנם מאד להזהר כי נתגלה כמה פעמים שהילד נולד בחול, ודחו זה לשבת שנוח להם מצד אסיפת עם.

איברא אם יש חשש מבוסס וקרוב לודאי שיחללו עי"ז שבת הן לפני המילה ע"י הסעות במכוניות, והן בשעת המילה חילולי שבת שלא הותרו ע"פ הלכה, והן מה שרגיל שמחללים שבת באופן מבהיל בשעת הסעודה ואח"כ, כבר פסקתי כ"פ דאין לעשות בזה הברית בשבת, ואין למוהל ירא אלוקים להזדקק לזה, ובארתי טעמי ונמוקי במק"א. +עיי' ס' קל"ה+

שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן לט

לשואל אחד ע"ד שאלתו אם מותר לו ע"פ דין להשכיר חנותו למחלל שבת אשר יפתח את החנות בשבת ויחלל בה את השבת בפרהסיא.

א) הנה בשאלה כזאת נשאל כבר בשו"ת מהרש"ם ח"ב ס' קפ"ד, אם מותר להשכיר ביתו ליהודי ספר שמגלח ביום ש"ק בפרהסיא, אם עובר משום מסייע לדבר עבירה דגם בדלא קאי בתרי עברי דנהרי איסורא מיהא איכא. והשיב דעד שהוא שואל להשכיר לספר הרי בכל השכרת בית ליהודים מחללי ש"ק בבישול ואפי' ורחיצת הרצפה וכדומה יהי' איסור בזה, ופוק חזי מה עמא דבר, אלא ליכא איסור אא"כ בשעת סיועו עושה האיסור מיד וכו', ועוד דמסייע נקרא דוקא אם בגוף הדבר שנותן לחבירו יעשה בו האיסור, אבל הכא הרי לא יעשה האיסור אלא באויר שבתוך

הבית וכו'. גם יש לצדד דכיון דלשמא ימות חיישין וכו' כן י"ל שמא יעשה תשובה וכו' ואף דלענין לפ"ע מוכח מהש"ס דע"ז ד' כ"ב דאין לתלות להקל מטעם זה, מ"מ בנ"ד שיש לו בית אחר בעיר וליכא אלא משום מסייע והוא משכיר לו גם שאר חדרים שאין מחללין בהם ש"ק ועיקרו לימי החול וי"ל דדמי למ"ש בנה"מ ס' צ"ז דבעיסקא פ"ב ופ"פ מותר לתפוס והביא מהא דב"מ ד' ל' שטחה לצרכו ולצרכה דאי לאו גזה"כ מותר במתכין יחד לדבר המותר ולדבר האסור וכו'. ומסיים בלשון: ועכ"פ נראה לי דבנדו"ד מותר להשכיר עיין שם.

וא"כ ניתן ללמוד מזה לכאורה להתיר גם בנידון שאלתנו.

אבל לאחר העיון נראה דלא כן, דכד דייקין חזינן דאפי' המהרש"ם שהתיר לא התיר כי אם בצירוף זה שיש לו בית אחר בעיר וליכא אלא משום מסייע ולא משום לפ"ע וגם מפני שמשכיר לו גם שאר חדרים שאין מחללים בהם ש"ק, ובנידוננו ליכא זה, כי השוכר אין לו בית אחר, וגם משכיר לו רק את החנות שיחלל בו את השבת, ומה שיתכן שיהודי אחר ישכיר לו (כי מגוי ובסביבה נכרית לא ילך לשכור) אין זה מוציאו מידי איסור לפ"ע, בהיות ואז היה היהודי שהוא עובר משום לפ"ע, וכדמבאר המשנה למלך בפ"ד מה' מלוה ולוה ה"ב שכל כה"ג שפיר עוברים משום לפ"ע עיין שם, ומובא ופסק כן גם החות דעת יו"ד סימן ק"ס בחידושים ובביאורים סק"א, וכן בפ"ת ביו"ד שם סק"א כיעו"ש.

[ואגב, מה שמסתייע המהרש"ם בדבריו מהעמא דבר שמשכירים בית ליהודים מחללי ש"ק וכו'. הנה אנחנו בפה יודעים שיהודים חרדים מקפידים באמת גם על כך וכשמשכירים בית מכניסים סעיף בחוזה שלא יחללו שבת, ועכ"פ לא בפרהסיא, והרוצה לשכור מתחייב וחותר ויוצא עכ"פ שמצד אחד מפרישים אותו עי"כ שיפסיקו לחלל את השבת בפרהסיא (אם נהגו בכזאת לפני כן), ויש גם חילוק בין בית לחנות, דבחנות מכשיל גם אחרים שיבואו לחלל על ידי הסכמתו את השבת. ופוק חזי בספר חסידים ס' מ"ה עד כמה שמזהיר שיתפלל אדם לעולם שלא תבא תקלה על ידו ומביא הוכחות לכך עיין שם].

(ג) כן ראיתי עוד בספר שו"ת פרי השדה ח"ג ס' צ"ז שנשאל ג"כ על כזאת, על דבר איש אחד שהשכיר ביתו לפיש - קאל אחד מחלל שבת ר"ל ועברין גדול כמעט על כה"ת כולה, אם הוא בכלל מסייע ידי עוברי עבירה. והשיב, דיש לחלק דמסייע ידי עוברי עבירה לא הוי רק אם הוא עושה עבירה בדבר הזה ממש, משא"כ הכא שמשכיר לו ביתו אטו השוכר המחלל שבת עושה עבירה בדבר שהשכיר לו, הוא עושה עבירה בפני עצמו, ופשיטא שאם זה לא היה משכיר לו היה אחר ג"כ משכיר לו לא מיקרי מסייע ידי עוברי עבירה ע"ש. וזהו כחילוקו הנ"ל של המהרש"ם. אך הפרי השדה כורך זה גם מפני שאם לא הוא היה אחר ג"כ משכיר לו, אך יתכן דכוונתו מפני דאילו לא כן מחוייב הוא שלא להשכיר לו מדין מחאה והעבכה שלא יחלל שבת, וכדממשיך הפרי השדה להלן בדבריו שם וכותב, דזולת אם לא היה משכיר לו לא היה יכול למצוא דירה אחרת, והיה מקבל עליו שלא לחלל שבת כה"ג ודאי היה מחויב למחות בו שלא יחלל שבת וכל אדם אם אפשר לו למחות בעוברי עבירה מחויב למחות ומי שאינו מוחה עושה איסור ע"ש, אך לא אבין את דבריו דאם מתורת מחאה קאתינן עלה, שיש חיוב למחות בו שלא יחלל שבת ושלא להשכיר לו משום כך, מה משנה אם גם יכול לשכור במקום אחר, אבל האיש הזה מחויב בתורת מחאה שלא להשכיר לו עד שיקבל עליו שלא יחלל את השבת, ויתכן שהבעל פרי השדה כתב את דבריו מפני שזה כבר היה לאחר מעשה שכבר השכיר לו, ושאלו ממנו רק את ההלכה עם /אם/ עובר משום מסייע, וע"ז הוא שהשיב מה שהשיב, וכדממשיך לכתוב עוד להלן בדבריו בלשון: רק שיהיה איסור משום שהשכיר לו את דירתו זה לא הוי בכלל מסייע כיון שאינו עושה האיסור בשל המשכיר דלדור בבית ולחלל שבת הם שני ענינים נפרדים. והיינו מפני שזה היה כבר לאחר מעשה שכבר השכיר לו, אבל אילו היו שואלים אותו לפני המעשה היה שפיר משיב לאסור מתורת חיוב מחאה וכו"ל.

(ד) והוראה מפורשת לאיסורא בזה בלי כל הסתייגות, מצאתי בספר שו"ת ערוגת הבשם חאו"ח ס' נ"ד, הוא נשאל, אם מומר לחלל שבת בפרהסיא רוצה לשכור ממנו חנות אשר בביתו אם נכון לעשות כן ולהשכירו לו מאחר שיודע בבירור שיהיה חנותו פתוח בש"ק, אם יש בזה משום מסייע ידי עוברי עבירה, אם מותר מצד הדין מאחר שיש הפסד מרובה דאם לא ישכירו לו אפשר שלא יזדמן לו שוכר אחר, ואידך מוצא לעצמו מקום לחנות די והותר. ובדברי תשובתו נו"נ מתחילה באם יש לפ"ע מיהת מדרבנן היכא דאינו בתרי עברי דנהרי והביא מחלוקת הפוסקים בזה, ולאחר מיכן סיים וכתב בזה"ל: וכל זה להתלמד במק"א היכא דממציא לבעל עבירה איסורא דלא הוי בתרי עברי דנהרא והיא באקראי בעלמא, אבל במאי דקמן להשכיר חנות לפושע ישראל המחלל שבת בפרהסיא והוא בבית דירתו דבר זה איכא למיפשט ממשנה מפורשת במס' אבות פ"א דתנן התם הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע, ואי משום הפסד המגיעו עי"ז, כבר אמרו בשלהי מסכת סוכה ששכני רשעים לא נשתכרו, ועיין בבאה"ט בשו"ע או"ח ס' ש"ז סק"ד בשם ס' חסידים דאל ידור האדם בעיר שיום השוק בשבת כי א"א שלא יכשל, ק"ו שלא ישכיר חנות שבביתו למי שמחלל בו שב"ק, עכ"ל.

וככל האמור שייך גם על כגון נידון שאלתנו, ועל כן אין להתיר גם כשימצא למכביר לשכור חנות אחרת, וגם כשקשה לו למצוא שוכר אחר, וגם מפני הדגשת הנימוק שזה לא באקראי בעלמא כי אם בתדירות. ואפי' אם החנות קרובה יותר לשכנים אחרים, איכא בזה מכל מקום משום גדר של דעלך סני ואסור לחברך לא תעביד לזכות אותם כביכול בשכן רשע כזה שימרר מדי שבת בשבתו את חייהם הרוחניים.

(ה) ונראה להוסיף, דמכיון שהמדובר שהשכנים וכן גרי הסביבה המה יהודים חרדים, א"כ יכולים המה למחות בידו מעשות זאת להשכיר חנותו למחלל שבת מדין נזקי שכנים, ונלמד דבר זה מהדינים המבוארים בחו"מ ס' קנ"ו שהשכנים יכולים למחות זה בזה משום ריבוי הנכנסים והיוצאים וכן לא להשכיר לשכזה שירבה כנ"ז, וכן כל שהקול מזיק להם וכדומה כיעו"ש, וא"כ על אחת כמה שיכולים למחות שלא להשכיר לשכזה שישתמש בו באיסור ואשר יגרום להם בפעולת איסורו עגמת נפש רבה ומיתוח עצבים קשה אשר בהרבה פעמים עולים המה הרבה יותר מאי הסבילות של ריבוי נכנסים ויוצאים או קולות פטיש וריחים. ועוד זאת, שוה /שזה/ יגרום להם בתמידות מוסר - כליות וטרדת רעיונות אולי אינם יוצאים די מספיק דין המחאה שצריכים מדי שבת בשבתו למחות ולהוכיח למחלל השבת שיפסיק את חילוליו. ועי"כ גם מופרע העונג שבת שלהם ונהיה מועב אורת - השבת, ואיך שהוא הוא גם גורם מפריע בחינוך בניהם לשמירת שבת ולפחוד מלחללו, ולכן הדעת נותנת שהשכנים וגרי הסביבה יכולים בודאי ע"פ הדין למנוע אותו שלא ישכיר חנותו לשכזה אשר יחלל בה את השבת בפרהסיא.

ומסתבר על כן לומר שכל דבר הדיונים שבאו בזה בספרים הנ"ל המה כשהמדובר בלהשכיר ביתו או חנותו בסביבה נכרית, כפי שהיה רגיל בחו"ל. אבל בלהשכיר בסביבה יהודית ומכש"כ חרדית כו"ע יודו [שחוץ מהפקפוקים וחששות האיסורים שישנם בדבר הזה כשלעצמו וכנ"ל] שיכולים השכנים וגרי הסביבה למחות ע"פ דין שלא ישכיר את חנותו למחלל שבת אשר יחלל בה את השבת בפרהסיא, מתורת נזקי - שכנים. מכל האמור נראה ברור להלכה שאסור לו להשכיר חנותו למחלל שבת שיפתח את החנות בשבת. וישמר ויזהר מזה פן תחגור עליו השבת את השק ומידו תבקש, וד"ל, ולשומע תבוא ברכת טוב.